

Landskap: Blekinge Upptecknat av: O. B. Waldenström
 Härad: Medelstads Adress: Lund
 Socken: Nättnaby Berättat av: Em. Ahlgren
 Uppteckningsår: 1941 Född år c:a 65 i Nättnaby

<u>Bröd</u>	<u>s. 1-2.</u>
<u>Potatisgröda.</u>	<u>- 3.</u>
<u>Julsalladen</u>	<u>- 3-4.</u>
<u>Strumpsticking</u>	<u>- 5.</u>
<u>Björstäl, skärbegille, värning.</u>	<u>- 5-8.</u>
<u>Julen Tomte</u>	<u>- 9.</u>
<u>Julen</u>	<u>- 10-12.</u>
<u>Gammalt dalsätr.</u>	<u>- 13.</u>
<u>Potatismjöl, - kaka.</u>	<u>- 14-16.</u>
<u>Folkmedicin.</u>	<u>- 17-18.</u>

L. u. F. 34.

ACC. N:R.

M. 7994 : 7.

Landskap:

Blekinge

Upptecknat av:

O. B. Waldensson

Härad:

Medelstads

Adress:

Lund

Socken:

Nättersby

Berättat av:

Fru Råhlfeldt

Uppteckningsår:

1941

Född år

65 år i Nättersby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

X /.

Grövt bröd var vardagsbrödet förr och under kristiden bakade vi kornbröd. Av kornmjöl bruka vi baka "Snitter" det var en lång rulle som skars i sneda bitar. Dessa klyvdes och åts med smör emellan. de voro bakade av siktat kornmjöl. De kallades ofta stutar. Kronans ankarstockar - ett väldigt mörkt bröd kallades ofta för kusar. Det var riktigt grovbröd.

Vörtbröd bakade man bara till jul. Vi hade ett kryddbröd med ^anis och fängkål och kummin som vi brukade kalla för vårt julabröd.

Av vetedeg bakade man hästar, fruar och karlar dem fingo vi barn baka själva. Det brukar mina dotterbarn också få göra när de äro och hälsar på mig, likaså mina syskonbarn. Sådana

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 7994:2.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: A. B. Wallemarm
Härad: Medelstads Adress: Lund
Socken: Nättraby Berättat av: Fru Åhlfelt
Uppteckningsår: 1941 Född år 65 år i Nättraby.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV12.

bröd bakar de fortfarande i hemmen här. Det är det roligaste barn vet att få baka själva. (Fru Åhlfelts dotter som var på tillfälligt besök talade om att hennes barn alltid få vara så liten bit av degen och de kan hålla på i timmar att baka olika figurer och så börja på nytt igen och sedan får mamma passa de i ugnen åt dem.) De fingo själv lägga i russin socker och kanel i sina bröd.

Jag tjänade hos en prästfamilj i Karlskrona som husa. Där bakade de en sorts runda kakor med hål i mitten. Med sporre rutade de brödet. Det var varken rågsikt eller grovmjöl utan någon mellansorts mjöl jag vet inte vad det kallades. Det var ungefär 4 cm. tjockt. Det skars på snedden och så bredde man smör på. Bröden kallades hålkakor. Grovt bröd bakades också där. Det bakades ofta, det var 32 stora kakor i varje bak.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

M. 7994:3.

Landskap: Ostergötland Upptecknat av: A. B. Waldenström
Härad: Medelsköld Adress: Lund
Socken: Nättnaby Berättat av: En äldste
Uppteckningsår: 1941 Född år 65 år i Nättnaby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9.

De förvarades i stora trälådor i ett skafferi stort som ett rum.

I denna prästfamiljen brukade de ofta ha något som kallades potatis soppa. Den kokades på salt fårkött och små små havregryn och småpotatisar skurna i tärningar lades i. Det var vintermat. En gång köpte de ett får som vägde 17 pund. Det var späck så tjockt som en handsbredd. Fårlåret behövde en hel dag för att steka färdigt.

Julslakten. Ett par veckor före jul slaktade man. Allting på grisen togs tillvara utom "milten" som inte dög till annat än kattamat. Andra inälvor kunde hackas fint och användas till korv som stoppades med korvhorn. Ofta hade de inte slaktegrejor själva utan fingo gå till grannen och låna ifall han hade. Slaktaren skulle ha en sup när han kom och en när

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 7994:4

Landskap:

Blekinge

Uppptecknat av:

A. B. Waldemars

Härad:

Medelstads

Adress:

Lund

Socken:

Vättersby

Berättat av:

Fra Ahlqvist

Upppteckningsår:

1941

Född år

65 år i Vättersby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4.

han gjort vid hälften av slakten och när den var slut fick han betalt. Om slaktaren och bonden på stället var goda vänner kunde han få en liten bit av slaktematen men annars inte. Slaktaren kom kl. 4 på morgonen och var färdig till kl. 2-1/2 3 på middagen och då tyckte man att det varit en bra och fort slakt. En granne här som gick omkring och slaktade började vid 3-4 tiden på morgonen och fast han hade flera kilometer att gå mellan varje ställe så hann han med tio slaktningar. Men det var ovanligt duktigt och han slarvade ändå aldrig.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7994:5.
Landskap: Mekinge Upptecknat av: O. O. Waldenstrom
Härad: Medelstads Adress: Kund
Socken: Nättsaby Berättat av: En Älffelt
Uppteckningsår: 1941 Född år 66 i Nättsaby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5.

Inget adventsfirande förekom i mitt hem det började först hos oss när barnen börjat skolan. Inte förrän jag var 12 år kom det småskola hit. När vi barn 5-6 år fick vi hjälpa till att riva upp gammalt stickylle som var klippt i bitar. När det var upprepat skällades alltsammans och fick torka. Sedan kardades det upp och blandades med fårull och det blev så vackert beige-grått fastän det varit allamöjliga färger i stickyllet, Det tvinnades ihop till två trådar och användes till att sticka stumpor och det som ej var hoptvinnat vävdes till kläder åt karlar och fruntimmer.

Vi barn fick börja med att sticka stumpor med ~~me~~ blåa ränder. Vi hade aldrig kardegille. Karolinadagen såddes linet. Själva beredningen tillgick på vanligt sätt, Brötöl. Karlarna och fruntimrena budades att komma och bryta. Då

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 7994:6.

Landskap: Glehnings Upptecknat av: A. B. Waldenström
 Härad: Medelstads Adress: Lund
 Socken: Nättraby Berättat av: Vin Åhljelt
 Uppteckningsår: 1941 Född år 60 år i Nättraby.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8.

de mycket god mat, pannkaka och vetebröd till kaffet,. Det började vid 7-1/2 8 tiden på morgonen och kunde vara ett par dagar om där var mycket att bryta. Brytugnen kallades för "smugga". En bit härifrån kallade de den "batan"^s". Var och en hade sin brytugn uppe i skogen och vid brytningen körde de upp dit med stora häckar med lin. De som rådde om det eldade med stora stubbar och halvtorr eller råare ved och torrt om vart annat för att man skulle hålla jämn värme. Det skulle alltid vara ett par -karl och fruntimmer som bröt. Man kunde vara ända upp till ~~tre~~ 14 par som bröt. När de kommo på morgonen fingo de kaffe och vetebröd och siktesmörgås och pannkaka på gården. Vid 10-11 tiden kom de upp med kaffe och pannkakor till brytugnen. Till middag fick man köttsoffa med klomp i och mycket kött och potatis eller också var det kål och fläsk, När köttsoffan var nästan färdigkokt

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7994:7.

Landskap: Blekinge Upptecknat av: A. B. Waldemaar
 Härad: Medelstads Adress: Lund
 Socken: Närkeby Berättat av: Fru Ahlqvist
 Uppteckningsår: 1941 Född år 60 år i Närkeby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7.

lades klampen i som var gjord av ägg, mjöl och mjölk. Man tog den och lade i skedbladvis och lät klampen koka med i soppan. Det var mat det. Då man hade kött-soppa hade man ingen efterrätt. Middagen äts vid 12-1 ugnen tiden. Vid tretiden fick man kaffe uppskickat till brytetugen. På kvällen skulle man gå ned till gården och äta sogel och siktebröd och söt gröt det var risgröt.

Ibland bakades det stora fat med våfflor istället för pannkakor till kaffet,

Andra dagen som brytningen fortsatte fick de vanligen stek till middag och fruktsoppa efter. Annars var marordningen densamma som föregående dag.

Skättegillet. Då var det likadant med maten som under brytegillet. Det

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 7994:8.

Landskap: Mehings Upptecknat av: A. B. Waldemarsen
 Härad: Medelstads Adress: Lund
 Socken: Nättnaby Berättat av: Fru Åhlfelt
 Uppteckningsår: 1941 Född år 65 år i Nättnaby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8.

brutna

linet kördes hem i stora säckar och vagnar. Somliga kunde vänta över ett år med brytningen och lät det ruttna linet ligga på ett torrt slinder till nästa år för att då hellre göra vid allt på en gång. Efter skättningen skulle det häcklas och spinnas. Först fick man blånor och sedan tågor. Blånagarnet är liksom litet fylligare än tågegarnet och därför blir väven tjockare. Fruntimren skättade linet. Fru Åhlfelt visade några dukar som hennes mor vävt. En 4-silvadrell duk med tågegarn till varpen och blånagarn till inslaget. En annan duk i dragspelsvävnad som är vanlig till lakansväv med tågorna till oppränning eller varp och med blånagarn som inslag. En gäsögonmönstrad duk hade tågegarn till både oppränning och inslag.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

M. 7994:9

Landskap:

Blekinge

Upptecknat av:

A. B. Waldenström

Härad:

Middelsåkra

Adress:

Lund

Socken:

Nättnaby

Berättat av:

Erik Ahlqvist

Uppteckningsår:

1941

Född år

65 år

i

Nättnaby

LUNDS UNIV.

FOLKMINNES-

ARKIV

24.

Julbordet fick ej dukas av fullständigt julafton. Det skulle vara det att då var de rädda att det också skulle bli tomt med mat under det kommande året. Vem som skulle styra om att de fingo mycket det var väl tomten. Tomtarna voro olika stora. Den tomten höll med blev inte säälös. De stora och duktiga tomtarna kunde bära tre till fyra neker som de togo från grannarna. På ett ställe trodde de att bonden hade en tomte och det var där en som sade till honom och så lade han sig i ladan för att titta efter. Då fick han se en liten tomte som "torstade", var andtrött och ändå bar han bara en enda liten nek och då grinade han och sade till honom att det var väl ingenting att pasta för så litet men då svarade tomten: "Du bar inte mer Du när du var nattagammal och det skall bli mindre efter denna dagen." Den bondeh fick sedan heller ingenting. Det var en murare som talade om det för oss för en 30 år sedan. Det var han som låg i stallet om natten för att se om bonden hade en tomte.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R

M. 7994:10.

Landskap:

Blekinge

Uppptecknat av:

A. B. Waldensson

Härad:

Medelstorp

Adress:

Lund

Socken:

Nättraby

Berättat av:

Per Åhlfeldt

Upppteckningsår:

1941

Född år

65 år i

Nättraby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10.

På julafton skulle båtsmännen få "skön" d.v.s. traktering. De fingo bröd, ost smör i paket ljus och småkakor till barnen. Det var inte riktiga småkakor för det bakade man inte ~~jo~~ på de stora bondgårdarna bakade de t.ex. mandelmusslor. Fing de fläsk också sade de att de fått "riktig skön". En gubbe hörde jag sade; "Han avlönade mig riktigt på folkavis, jag fick riktig skön."

En båtsman Järpe kom och skulle äta hos sin rotmästare. I regel skulle var och en komma till rotmästaren julafton. Så-säger-bondfrun-det-var-nämndemansfrun-att-Järpe-kunde-få sätta sig till bords med drängarna och husbonden. Så säger bondfrun det var nämndemansfrun: "Järpe kan sätta sig till bords och äta litet."- "Nej tack äta ^{det} lägger jag inte om men jag kan väl veta att hon vill jag skulle ha't", sade

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7994:11

Landskap: Skåne Upptecknat av: A. P. Waldenström
 Härad: Medelstads Adress: Lund
 Socken: Nättnaby Berättat av: Jon Ahlqvist
 Uppteckningsår: 1941 Född år 65 i Nättnaby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

118.

han och så tog han julsoglet brödet och allt som fanns på
bordet .

Bonddrängarna skulle också ha "skön" till jul.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7994:12.

Landskap:

Blekinge

Upptecknat av:

G. B. Halden

Härad:

Medelstads

Adress:

Lund

Socken:

Nättraby

Berättat av:

K. A. Ahlberg

Uppteckningsår:

1941

Född år

66 år i Nättraby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

128.

Det var mycket vanligt med jultiggare förr. "Vid julen blir själva snålvargen tvungen att lossa litet på snöret till pungen" brukar far säga. Det var bara tiggare som fingo till jul. De kommo i stora flockar. De fingo bröd - det var små kakor som bakats särskilts till de fattiga. I de stora gårdarna fingo de också ett köttben eller en ryggbit av fläsket.

Prästen fick aldrig något till jul. "Prästaskäppan blir aldrig full" hette det också.

De som själva hade plats på herrgårdarna skulle ha sin julkost. De fingo kaffe och ljus socker risgryn bröd. Det var grovt, sikte- och fint bröd. Alla barnen skulle ha mindre kakor en av varje sort oberoende av hur många barn de hade.

De hade ju så litet betalt förr.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7994:13.

Landskap:

Blekinge

Upptecknat av:

A. B. Waldensson

Härad:

Medelstads

Adress:

Lund

Socken:

Nättnaby

Berättat av:

Fru Ahlfelt

Uppteckningsår:

1941

Född år

65 år i Nättnaby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13.

I gamla tider och kanske på något ställe ^{än} ~~är~~ går gamla och tigger om att få litet ostmjölk den och den dagen . När jag var 12-13 år var en gumma ute och tiggde ostmjölk och sade: " Jag skulle gå till Mor och be henne få en liten tår ostasypa." Och då svarade bonnamoran: " Det skall du visst få men den kon som ligger hon står och den som står den snoppar en liten tår med skällan men går du till / ig om fredag då skall du få en kanna utav det stopet jag har. Med det första menade hon att kon var sinad. Det var den tidens talesätt.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7994:14.

Landskap: Bohuslän Upptecknat av: A. M. Valdemarsson
 Härad: Medelborg Adress: Lund
 Socken: Nättnaby Berättat av: En äldre f. f.
 Uppteckningsår: 1941 Född år 65 i Nättnaby

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14.

På höstkvällarna när potatisen nyss var inplockad fick man sitta och
 riva potatis. Förre hade man en sorts stora potatisar och de blevo
 gärna fläckiga och dessa plockades undan och revos. Det var bara husets f
 folk som höll på med rivningen men även drängarna fingo hjälpa till med
 det. Var det inte för kallt fick man sitta ute eller i brygghuset med
 detta arbetet. När den rivits silades den genom ett stort såll i en
 stor kittel. Man fick hålla på att hålla vatten över den rivna potatisen
 i sållet till kitteln var full. Det som blivit kvar i sållet gav man
 till djuren. Så fick det stå över natten då var vattnet alldeles brunt
 på morgonen och hällades bortoch nytt vatten slogs på och så fick man hål-
 la på ett par dagar tills vattnet var alldeles klart. Då var mjölet
 på botten alldeles vitt. Man slog bort vattnet och skrapade bort om
 det kunde finnas något litet brunaktigt kvar överst på det vita. Se-

Skriv endast på denna sida!

Man skars det vita mjölet i en
lång skivor som lades på flata
tallrikar och bröcken och sattes
ut i solen att torka och på kvällen
man togs det in. När det blev så
torkat att det frö fönder sålla-
des det igen till grynen och mjöl.
Det bruna potatis mjölet
som man skrapat bort i kassen
kunde torkas och användas
i grovbrödet. Potatisgrynen
användes till att koka upp i
mjölk till potatisgrynsgröt
och man använde den även
till pannkaka som jäste upp
och bakades i stora plack-
och kopparsformar.

Potatiskaka.

16.

Potatis kokades med skalen på
och skaldes och mosades. Sedan
rev man morötter och blanda-
de i och knådade det till sam-
mans med mjöl - helst råg-
siktemjöl. Sedan gick det stå några
timmar och då sötnade det
det jäser av sig själv men det får
ej jäs för länge - det känns på
smaken när det är lagom. Det
skulle vara litet salt i och så. Så
den vips i plåttor och kokades.
Den användes mycket på brödtöl.
Den äts ej kall utan upprotet
i bitar i glöd.

17.

Såväl (hamonille) och hytte är
bra mot förkylning. Huru
brukade vi lag lite av blom-
morna.

Hörsäl - avfall från slindest när
man tagit bort hö. Det skulle
man koka och sitta över in-
nan. Det var bra mot väsk.
Man skulle ha någonting över
sig och sitta bjöd över innan.

Vattenstämning bodade man
genom att använda persiljoröter
och cverbär. Mot kikkröta använde
man cverbär - mörnauj ölk var
viken bra.

Mot diarré skulle man dricka

ACC. NR. M. 7994:18.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

helt varm mjölk som ej var
~~skedd~~^{upprad} skummad.

Lingonris och blåbärris var
bra mot sockersjuka. Det skulle
hokas och sedan skulle man dricka
vattnet.

18.